

[42]

SARDAR PATEL UNIVERSITY.

B.A. Semester-1: University External Exam 2024

Subject: SANSKRIT Paper Code: UA01IDSAN01

Paper Titel: હિતોપદેશ મિત્રલાભ નારાયણ પંડિત-ભાષાપ્રવેશ

Date: - 23/11/24 Saturday

Time: 10:00 TO 12:30

Total Marks: (50)

પ્રશ્ન ૧ યોગ્ય વિકલ્પ પ્રસંદ કરી લખો.

(10)

- ૧ હિતોપદેશમાં પંડિત નારાયણ ભટ્ટે કઈ શૈલી પ્રયોજી છે ? (વેદભી, માગધી, પાંચાલી)
- ૨ ચન્દ્રને કોણ કોળિયો કરી જાય છે ? (રાહુ, કેતુ, બુધ)
- ૩ કબૂતરીના રાજાનું નામ શું હતું ? (હયગ્રીવ, ચિત્રગ્રીવ, સુગ્રીવ)
- ૪ કોના વિના પ્રારબ્ધ પાંગળું છે ? (પુરુષાર્થ, ભક્તિ, ધન)
- ૫ દીર્ઘકર્ણ નામક બિલાડો કયું વત કરતો હતો ? (ગીરી વત, ચંદ્રાયાણ, ગુરુયાન)
- ૬ ચંદનદાસ નામક વૃદ્ધ ધનિક વણિક કોને પરણ્યો ? (દુર્ગાવતી, લીલાવતી, કલાવતી)
- ૭ બ્રહ્મારણ્ય માં કયો હાથી રહેતો હતો. (કર્પૂર તિલક, દીર્ઘકર્ણ, ચૂડાકર્ણ)
- ૮ -----ધેનૂઃ । (સઃ, સા તે)
- ૯ -----નામ કિમ । (ભવતે, ભવતઃ, ભવાન)
- ૧૦ હિતોપદેશના બીજા વિભાગનું નામ શું છે ? (સુહૃદભેદ, વિગ્રહ, સંધિ)

પ્રશ્ન ૨ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ગદ્યખંડનો અનુવાદ કરો.

(10)

- ૧-અસ્તિ ગોદાવરીતીરે વિશાલઃ શાલ્મલીતરુઃ । તત્ર નાનાદિન્દેશાદાગત્ય રાત્રૌ પક્ષિણો નિવસન્તિ । અથ કદાચિદવસન્નાયાં રાત્રાવસ્તાચલચૂડાવલજ્જિબિનિ ભગવતી કુમુદિનીનાયકે ચન્દમસિ લઘુપતનકનામા વાયસઃ પ્રબુદ્ધઃ કૃતાન્તમિવ દ્વિતીયમાયાન્તં વ્યાધમપશયત્ । તમવલોક્યાચિન્તયત્-અથ પ્રાતરેવાનિષ્ટદર્શનં જાતમ્ । ન જાને કિમનભિમતં દર્શયિષ્યતિ । इत्युज्वा तदनुसरणमेण व्याकुलश्चलितः ।
- ૨-અસ્તિ ભાગીરથીતીરે ગૃધ્રકૂટનામ્નિ પર્વત મહાન્ પર્કટીવૃક્ષઃ । તસ્ય કોટરે દૈવદુર્વિપાકાદ્ ગલિતનખનયનો જરદગવનામા ગૃધ્રઃ પ્રતિવસતિ । અથ કૃપયા તજ્જીવનાય તદ્વૃક્ષવાસિનઃ પક્ષિણઃ સ્વાહારાત્કિંચિદુદ્ભૂત્ય દદતિ । તેનાસૌ જીવતિ । શાવકાનાં રક્ષણં કરોતિ । અથ કદાચિદ્ દીર્ઘકર્ણનામા માજરિઃ પક્ષિશાવકાન્મક્ષયિતું તત્રાગતઃ
- ૩-અસ્તિ ગોડ વિષયે કૌશામ્બી નામ નગરી । તસ્યાં ચન્દનદાસનામા વણિગ્ મહાધનો નિવસતિ । તેને પશ્ચિમે વયસિ વર્તમાનેન કામાધિષ્ઠિતચેતસા ધનદર્પીલ્લીલાવતી નામ વણિકપુત્રી પરિણીતા । સો ચ મકરકેતોર્વિજયવૈજયન્તીવ યૌવનવતી બભૂવ । સ ચ વૃદ્ધપતિસ્તસ્યા સંતોષાય નાભવત્ ।
- ૪-અથ કદાચિચ્ચિત્રાઙ્ગનામા મૃગઃ ત્રાસિતસ્તત્રાગત્ય મિલિતઃ । તતઃ તત્પશ્ચાદાયાન્તં ભયહેતુમાલોક્ય મન્થરો જલં પ્રવિષ્ટઃ । મૃષિકશ્ચ વિવરં ગતઃ । કાકોડપ્યુદ્ડીય વૃક્ષાગ્રમારુઢઃ । તતો લઘુપતનકેન સુદૂરં નિરુપ્ય ભયહેતુર્ન કોડપ્યાયાતીત્યાલોચિતમ્ । પશ્ચાત્ તદ્વચનાદાગત્ય પુનઃ સર્વે મિલત્વા તત્રૈવોપવિષ્ટાઃ । મન્થરેણોત્ક્રમ- ભદ્ર મૃગઃસ્વાગતમ્ ।

(PTO)

પ્રશ્ન ૩ ભારતીય કથાસાહિત્યનો પરિચય આપી, પ્રાણી કથાનો ઉદભવ અને વિકાસની ચર્ચા કરો. (૧૦)

અથવા

પ્રશ્ન ૩ વાઘ અને લોભી મુસાફરની કથા આલેખી તેમાંથી મળતો બોધ જણાવો.

પ્રશ્ન ૪ દૂકર્નોધ લખો (કોઈપણ બે)

(૧૦)

૧ ફરણ અને શિયાળની કથા અને તેમાંથી મળતો બોધ.

૨ ગીધ અને બિલાડાની કથા અને તેમાંથી મળતો બોધ.

૩ ચંદનદાસ વાણિયાની કથા અને તેમાંથી મળતો બોધ.

૪ મિત્રલાભનું શીર્ષક

પ્રશ્ન ૫ (અ) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી કોઈપણ પાંચ ખાલી જગ્યા પૂરો.

(૫)

૧-----નામ કિમ્? (ભવતે, ભવતઃ, ભવન્તમ્)

૨---માતરઁ (તાઃ, તે, સા)

૩----સર્પઃ (કઃ, કૌ, કે)

૪ ભવાન્----- (શિક્ષકઃ, શિક્ષકઃ, શિક્ષકૌ)

૫ ભવતિ--- (નાયિકા, નાયિકે, નાયકા)

૬ ત્વં--- (ભક્તઃ, ભવતઃ, ભક્તૌ)

૭-----ભારતીયઃ (યૂયં, યુવાં, ત્વં)

પ્રશ્ન ૫ (બ) માગ્યા પ્રમાણે કોઈપણ પાંચ ઉત્તર આપો.

(૫)

૧ ----- નેત્રે । (સંખ્યા-૨ સંસ્કૃત શબ્દમાં લખો.)

૨ પાદોનષડ્વાદનમ્----- (સંસ્કૃત અંકમાં લખો)

૩ અઘઃ સોમવાસરઃ ।-----મંગલવાસરઃ । (શ્વઃ-પ્રપરશ્વઃ-પ્રપરવઃ)

૪ સાર્ધદશવાદનમ્----- (સંસ્કૃત અંકમાં લખો)

૫ કવિઃ કાવ્યં--- । (વિઃલિખ્-વર્તમાનકાળનું યોગ્ય રૂપ મૂકો.)

૬-----ઉભયતઃ માર્ગઃ । (નદી શબ્દનું ત્રિતીયા વિભક્તિ એકવચનનું રૂપ મૂકો.)

૭ ભક્તઃ દેવં--- । (પ્રઃનમ્-વર્તમાનકાળનું યોગ્યરૂપ મૂકો.)

— X —

(2)